

OSTRAVAN.CZ

1. Baletní premiéra v Národním divadle moravskoslezském: Labutí jezero známé i neznámé

18.11.2023 ostravan.cz - Tereza Cigánková

[Odkaz na originál](#)

Labutí jezero mělo svou světovou premiéru v roce 1877 ve Velkém divadle v Moskvě. Autorem ikonické hudby je Petr Iljič Čajkovskij a původní choreografii vytvořil pražský rodák Václav (Julius) Reisinger. Nicméně do povědomí se nejvíce zapsala až obnovená verze z roku 1895, na kterém spolupracovali Marius Petipa a Lev Ivanov a která dodnes slouží jako pevná báze pro další nastudování. Do Ostravy přivezl Labutí jezero v roce 1920 legendární Achilles Viscusi, a od té doby se zde dočkalo již několika nastudování. Youri Vámos se však od tradičního pojetí vzdaluje a přináší nový, pro někoho možná překvapivý pohled na původní příběh i postavy. Jeho Labutí jezero není pohádkovým vyprávěním odrzřeným od reality, ale sondou do lidského nitra, ve kterém se perou protichůdné pocity, přání a obavy. Oproti citlivosti a emocionalitě stojí skutečný (a často krutý) svět, lidé z masa a kostí pohánění svými touhami, kteří dokážou křehkou duši pošlapat. Prince Siegfrieda tak nevidíme jen jako bezstarostného mladíka, ale jako syna toužícího po lásce své matky, bloudícího v představách a provázeného stínem svého alter ega. Z princezny Odetty se stává snová vidina dokonalé ženy a vévodkyně – jindy Královna, představitelka důstojné šlechtičny – ochotně podléhá svodům svého milence. Z inscenace Labutí jezero. (Foto: Sergei Gherciu)

Vámosův balet není ani prostou ódou na bílé nadýchané sukně a tanečnice na špičkách, ačkoliv právě takto bývá Labutí jezero často vnímáno a prezentováno. Od dvojrole Odetty a Odilie (Bílá a Černá Labuť) přesouvá Vámos pozornost k dalším postavám, zejména pak k Siegfriedovi, který projde během představení dramatickým obloukem. I přes takto radikálně jiné vidění si Vámos ponechává pevný rámec v podobě Čajkovského hudby a zásadních částí Petipovy-Ivanovovy choreografie a pracuje uvnitř, nebo chcete-li "kolem" nich.

Výše popsané s sebou ovšem nese řadu výzev pro tanečníky. V první řadě proto, že musí skloubit mnohem civilnější a přirozenější výraz s náročnou baletní technikou, kterou Vámos posouvá ještě na jinou úroveň. Nečekané (a občas i dost krkolomné) kombinace prvků, nejrůznější náklony, předklony a rychlé změny jsou efektní, ale umím si představit, kolik úsilí stálo vypilovat je k dokonalosti. Občas choreograf "boží" baletní pózy a nebojí se použít zcela přirozený pád nebo zhroucení těla. A zatímco v některých místech navazuje na tradici (např. pas de deux nebo variace labutí), jinde dává naplno prostor své kreativitě – změně se dočkalo třeba pas de trois v prvním jednání a zejména tance národů ve třetím jednání (uherský tanec odtančily dámy v dlouhých róbách a španělský tanec je, nemůžu si pomoci, vyloženě "sexy dance"). Nedokážu se ale zbavit dojmu "příliš mnoha not", jinými slovy že méně kroků je někdy více.

Maxwell Davies a Eleanora Ancona. (Foto: Sergei Gherciu)

S komplexností kroků kontrastuje jednoduchá scénografie Daniela Dvořáka, která vykresluje různá prostředí s použitím minima prvků, avšak efektivně a s elegancí. Například scény oslav rámují velká zámecká okna, jednoduché stoly, schody nebo brány, výjevy s labutěmi doplňuje zadní stěna s malbou jezera v tmavé, modro-černé barvě, na které vynikají bílé kostýmy tanečnic. Blízkost tanečnic obecenstvu ale příliš nepodtrhává snovou atmosféru, tu se podle mého podařilo při premiéře navodit mnohem lépe v závěru představení, kdy se zdálo, že labuť-tanečnice zahalil trochu jiný druh světla.

Celkový obraz dokreslil svými kostýmy Roman Šolc – zatímco v první polovině baletu volil spíše tlumenou barevnost i jednodušší střihy, v té druhé si dovolil odvážnější kreace. V mé paměti utkvěly zejména honosné rudé róby a obleky dvořanů ve třetím jednání, které nesly punc luxusu i dekadence a nezvyklé použití dámských krajkových kalhot ve španělském tanci.

A nutno podotknout, že odklon od tradiční verze Labutího jezera se projevil i v kostýmech – nejčastěji totiž vidíme labuť v plochých tutus (baletních sukních), zatímco ve Vámosově verzi jsou sukně "spadlé" a sahají až po kolena.

Maxwell Davies a Eleanora Ancona. (Foto: Sergei Gherciu)

V premiérovém obsazení jsme mohli vidět Eleanoru Anconu v dvojroli Odetty/Odilie a Maxwella Daviese jako Siegfrieda. Oba jsou to velmi mladí, ale technicky precizní tanečníci, navíc s viditelnou snahou uchopit každý detail a naplnit co nejvíce choreografovu představu o vyjádření vnitřních pohnutek postav. Lehounká premiérová nejistota byla místy znát, ale spíše jen při sólových výstupech. Naproti tomu ve společných pas de deux spolu dokonale splynuli a působili velmi jistě i v náročných pasážích. U Daviese jsme navíc mohli obdivovat vysoké a lehké skoky, u Ancony přesné piruety (u pověstných 32 fouettés ve třetím jednání dokonce vkládala dvojitou piruetu).

Různé herecké polohy – od milující přes přísnou a nepřístupnou matku až k ženě zničené smrtí syna – dokázala ve své roli obsáhnout Dominika Sýkorová jako Vévodkyně. Barnaby James Packham jako Rothbart, alter ego Siegfrieda, sice tolik možností rozehrát různé citové stavy nedostal, ale role plné temných pohnutek, záhadnosti i smyslnosti se ujal velmi dobře. Ve sborových scénách labutí, dvořanů a dalších variacích se prostrídala zbytek baletního souboru, a jak už jsem zmínila, musel se vypořádat s náročným tanečním úkolem. Až na pár nepřesností v synchronu na začátku přestavení však drželi choreografii pevně v rukou (a nohou) a vložili do ní maximální energii, jak jen to jeviště dovolilo.

Z inscenace Labutí jezero. (Foto: Sergei Gherciu)

S novou baletní premiérou přišlo jakési "hrábnutí" pod povrch notoricky známého titulu a setřetí nánosu kliše a povrchnosti, které se na něm za ta léta usadily. Věřím, že pro mnohé to mohl být trochu šok (Kde je to Labutí jezero, jak ho známe?), ale zároveň se jednalo i o potřebný závan čerstvého vzduchu, který zajistí, aby klasika nezkostnatěla. Jak se ale zdálo, ostravské publikum na nový pohled na klasiku přistoupilo a závěrečný potlesk nebral konce. A ať už se každý jeden divák rozhodl následovat postavy do hlubin jejich duše, nebo se nechat unášet estetickým zážitkem, měli možnost na vlastní kůži zažít, jak se život přiblížil baletu a balet životu.

Baletní premiéra v Národním divadle moravskoslezském: Labutí jezero známé i neznámé

18.11.2023 [Tereza Cigánková](#) [Divadlo](#) [Recenze](#)

<https://www.ostravan.cz/82354/baletni-premiera-v-narodnim-divadle-moravskoslezskem-labuti-jezero-zname-i-nezname/>

Co se vám vybaví, když se řekne balet? Troufám si říct, že jednou z nejčastějších odpovědí bude Labutí jezero. Tento nesmrtelný klasický titul se v letošní sezoně po několika letech vrátil do repertoáru baletního souboru Národního divadla moravskoslezského v originálním pojetí choreografa Youri Vámosé. Premiérový večer utvrdil mnohé v tom, že ani téměř sto padesát let po svém vzniku nepřestává „nejslavnější balet všech dob“ skýtat inspiraci pro nové interpretace a reimaginace, stejně jako zůstává pevně zakořeněn ve své tradici.

[Zvětšit](#)

[obrázek](#)

Z ostravské inscenace Labutího jezera.

Foto: Sergei Gherciu

Labutí jezero mělo svou světovou premiéru v roce 1877 ve Velkém divadle v Moskvě. Autorem ikonické hudby je Petr Iljič Čajkovskij a původní choreografii vytvořil pražský rodák Václav (Julius) Reisinger. Nicméně do povědomí se nejvíce zapsala až obnovená verze z roku 1895, na kterém spolupracovali Marius Petipa a Lev Ivanov a která dodnes slouží jako pevná báze pro další nastudování. Do Ostravy přivezl Labutí jezero v roce 1920 legendární Achilles Viscusi, a od té doby se zde dočkalo již několika nastudování.

Youri Vámos se však od tradičního pojetí vzdaluje a přináší nový, pro někoho možná překvapivý pohled na původní příběh i postavy. Jeho *Labutí jezero* není pohádkovým vyprávěním odtrženým od reality, ale sondou do lidského nitra, ve kterém se perou protichůdné pocity, přání a obavy. Oproti citlivosti a emocionalitě stojí skutečný (a často krutý) svět, lidé z masa a kostí pohánění svými touhami, kteří dokážou křehkou duši pošlapat. Prince Siegfrieda tak nevidíme jen jako bezstarostného mladíka, ale jako syna toužícího po lásce své matky, bloudícího v představách a provázeného stínem svého alter ega. Z princezny Odetty se stává snová vidina dokonalé ženy a vévodkyně – jindy Královna, představitelka důstojné šlechtičny – ochotně podléhá svodům svého milence.

Z inscenace *Labutí jezero*. (Foto: Sergei Gherciu)

Vámosův balet není ani prostou ódou na bílé nadýchané sukně a tanečnice na špičkách, ačkoliv právě takto bývá *Labutí jezero* často vnímáno a prezentováno. Od dvojrole Odetty a Odilie (Bílé a Černé Labutě) přesouvá Vámos pozornost k dalším postavám, zejména pak k Siegfriedovi, který projde během představení dramatickým obloukem. I přes takto radikálně jiné vidění si Vámos ponechává pevný rámec v podobě Čajkovského hudby a zásadních částí Petipovy-Ivanovovy choreografie a pracuje uvnitř, nebo, chcete-li, „kolem“ nich.

Výše popsané s sebou ovšem nese řadu výzev pro tanečníky. V první řadě proto, že musí skloubit mnohem civilnější a přirozenější výraz s náročnou baletní technikou, kterou Vámos posouvá ještě na jinou úroveň. Nečekané (a občas i dost krkolomné) kombinace prvků, nejrůznější náklony, předklony a rychlé změny jsou efektní, ale umím si představit, kolik úsilí stálo vypilovat je k dokonalosti.

Občas choreograf „boří“ baletní pózy a nebojí se použít zcela přirozený pád nebo zhroucení těla. A zatímco v některých místech navazuje na tradici (např. *pas de deux* nebo variace

labutí), jinde dává naplno prostor své kreativitě – změně se dočkalo třeba *pas de trois* v prvním jednání a zejména tance národů ve třetím jednání (uherský tanec odtančily dámy v dlouhých róbách a španělský tanec je, nemůžu si pomoci, vyloženě „sexy dance“). Nedokážu se ale zbavit dojmu „příliš mnoha not“, jinými slovy, že méně kroků je někdy více.

Maxwell Davies a Eleanora Ancona. (Foto: Sergei Gherciu)

S komplexností kroků kontrastuje jednoduchá scénografie *Daniela Dvořáka*, která vykresluje různá prostředí s použitím minima prvků, avšak efektivně a s elegancí. Například scény oslav rámuje velká zámecká okna, jednoduché stoly, schody nebo brány, výjevy s labutěmi doplňuje zadní stěna s malbou jezera v tmavé, modro-černé barvě, na které vynikají bílé kostýmy tanečnic. Blízkost tanečnic obecnostem ale příliš nepodtrhává snovou atmosféru, tu se podle mého podařilo při premiéře navodit mnohem lépe v závěru představení, kdy se zdálo, že labutě-tanečnice zahalil trochu jiný druh světla.

Celkový obraz dokreslil svými kostýmy *Roman Šolc* – zatímco v první polovině baletu volil spíše tlumenou barevnost i jednodušší střihy, v té druhé si dovolil odvážnější kreace. V mé paměti utkvěly zejména honosné rudé róby a obleky dvořanů ve třetím jednání, které nesly punc luxusu i dekadence, a nezvyklé použití dámských krajkových kalhot ve Španělském tanci.

A nutno podotknout, že odklon od tradiční verze *Labutího jezera* se projevil i v kostýmech – nejčastěji totiž vidíme labutě v plochých *tutus* (baletních sukních), zatímco ve Vámosově verzi jsou sukně „spadlé“ a sahají až po kolena.

Maxwell Davies a Eleanora Ancona. (Foto: Sergei Gherciu)

V premiérovém obsazení jsme mohli vidět *Eleanoru Anconu* v dvojroli Odetty/Odilie a *Maxwella Daviese* jako Siegfrieda. Oba jsou to velmi mladí, ale technicky precizní tanečníci, navíc s viditelnou snahou uchopit každý detail a naplnit co nejvíce choreografovu představu o vyjádření vnitřních pohnutek postav. Lehounká premiérová nejistota byla místy znát, ale spíše jen při sólových výstupech. Naproti tomu ve společných *pas de deux* spolu dokonale splynuli a působili velmi jistě i v náročných pasážích. U Daviese jsme navíc mohli obdivovat vysoké a lehké skoky, u Ancony přesné piruety (u pověstných 32 fouettés ve třetím jednání dokonce vkládala dvojitou piruetu).

Různé herecké polohy – od milující přes přísnou a nepřístupnou matku až k ženě zničené smrtí syna – dokázala ve své roli obsáhnout *Dominika Sýkorová* jako Vévodkyně. *Barnaby James Packham* jako Rothbart, alter ego Siegfrieda, sice tolik možností rozehrát různé citové stavy nedostal, ale role plné temných pohnutek, záhadnosti i smyslnosti se ujal velmi dobře. Ve sborových scénách labutí, dvořanů a dalších variacích se prostřídal zbytek baletního souboru, a jak už jsem zmínila, musel se vypořádat s náročným tanečním úkolem. Až na pár nepřesností v synchronu na začátku přestavení však drželi choreografii pevně v rukou (a nohou) a vložili do ní maximální energii, jak jen to jeviště dovolilo.

Z inscenace Labutí jezero. (Foto: Sergei Gherciu)

S novou baletní premiérou přišlo jakési „hrábnutí“ pod povrch notoricky známého titulu a setření nánosů klíšé a povrchnosti, které se na něm za ta léta usadily. Věřím, že pro mnohé to mohl být trochu šok (Kde je to *Labutí jezero*, jak ho známe?), ale zároveň se jednalo i o potřebný závan čerstvého vzduchu, který zajistí, aby klasika nezkostnatěla. Jak se ale zdálo, ostravské publikum na nový pohled na klasiku přistoupilo a závěrečný potlesk nebral konce. A ať už se každý jeden divák rozhodl následovat postavy do hlubin jejich duše, nebo se nechat unášet estetickým zážitkem, měli možnost na vlastní kůži zažít, jak se život přiblížil baletu a balet životu.

Tereza Cigánková